

UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS

CONCURSO PÚBLICO DE PROVAS E TÍTULOS PARA PROFESSOR ADJUNTO A DE
ÁREA: LETRAS CLÁSSICAS - EDITAL 57/2022
ATUALIZADO EM 03/04/2023

CRONOGRAMA DE ATIVIDADES, BANCA EXAMINADORA E CONTEÚDO PROGRAMÁTICO

Data/Período	Hora	Local	Evento
08/05/2023	09h	Laboratório de Clássicas	Realização da prova escrita
09/05/2023	19h	Mural do DLCV e <i>site</i> do departamento.	Divulgação do resultado da prova escrita
10/05/2023	09h	Secretaria do DLCV	Sorteio do ponto para a prova didática
11/05/2023	09h	Laboratório de Clássicas	Realização da prova didática.
12/05/2023	15h	Mural do DLCV e <i>site</i> do departamento.	Divulgação do resultado da prova didática.
15/05/2023	09h	Laboratório de Clássicas	Sorteio da ordem da prova de plano de trabalho e início da referida prova.
15/05/2023	17h	Mural do DLCV e <i>site</i> do departamento.	Divulgação do resultado da prova de plano de trabalho.
16/05/2023	09h		Realização da prova de títulos
16/05/2023	17h	Mural do DLCV e <i>site</i> do departamento.	Divulgação do resultado da prova de títulos.
22/05/2023	18h	Mural do DLCV e <i>site</i> do departamento.	Previsão de divulgação do resultado preliminar do concurso.

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

BANCA EXAMINADORA:

Titulares

1. Prof. Dr. Erick France Meira de Souza (UFPB/DLCV – Presidente)
2. Prof. Dr. Rafael de Carvalho Matiello Brunhara (UFRGS – Examinador)
3. Profa. Dra. Katia Teonia Costa de Azevedo (UFRJ – Examinadora)

Suplentes

1. Profa. Dra. Michelle Bianca Santos Dantas (UFPB)
2. Prof. Dr. Robert de Brose Pires (UFCE)
3. Prof. Dra. Viviane Moraes de Caldas (UFCG)

CONTEÚDO PROGRAMÁTICO

Orientações gerais:

1. A(O) candidata(o) deve apresentar uma análise comparativa dos trechos das obras indicadas, destacando os aspectos literários e morfosintáticos, utilizando-se obrigatoriamente de textos originais em grego e em latim, e levando em consideração seu enquadramento sócio-histórico e cultural.
2. Será permitida a utilização de dicionários **impressos** de grego e latim durante a realização da prova escrita. **O uso de qualquer dispositivo eletrônico é vedado**, conforme prevê o item 8.6.3 do Edital 57/2022: "É vedada, sob pena de eliminação sumária, a utilização de qualquer aparelho ou dispositivo eletrônico ou de comunicação, ou quaisquer outros meios fraudulentos, durante a realização da prova escrita."
3. O texto objeto do ponto sorteado será disponibilizado no início da prova escrita.

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

- I. Apolônio e Virgílio:** Apolônio, *Argonáuticas*, III, versos 451-471; Virgílio, *Eneida*, IV, versos 1-19.
- II. Tito Lívio e Dionísio de Halicarnasso:** Tito Lívio, *Ab urbe condita*. Livro I, 1, 6-11; Dionísio de Halicarnasso. *Das antiguidades romanas*. Livro I, 45, 1-4.
- III. Teócrito e Virgílio:** Teócrito, *Idílio XI*, v.1-16; Virgílio, *Bucólicas*, *Écloga II*, v.1-20.
- IV. Res Gestae:** *Res Gestae*, 20, 1-5 (Latim); *Res Gestae*, 20, 1-5 (Grego)
- V. Platão e Cícero:** Platão, *Timeu*, 27d-28a; Cícero, *Timeu*, seção 3
- VI. Safo e Catulo:** SAPPHO, *Fragmenta 31*; Caius Valerius Catullus, *LI, ad Lesbiam*
- VII. Fedro e Esopo:** PHÈDRE. *Fables*. "De Vitiis Hominum", L. IV, 10. Les Belles Lettres, Paris: 2009; ÉSOPE. *Fables*. "Πῆραι δύο", 303. Les Belles Lettres, Paris: 2018.
- VIII. Eurípedes e Sêneca:** Eurípedes, *Medeia*, v.1074-80; Sêneca, *Medeia*, v.937-944.
- IX. Homero e Virgílio:** Homero, *Odisseia*, XI, v.20-37; *Eneida*, Virgílio, VI, v.237-254.
- X. Hesíodo e Ovídio:** Hesíodo, *Trabalhos e Dias*, v.109-126; Ovídio, *Metamorfoses*, v.89-112.

UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS

I. Apolônio e Virgílio:

αὐτως δ' αὖ Μήδεια μετέστιχε: πολλὰ δὲ θυμῷ
ῶρμαιν', ὅσσα τ' Ἑρωτες ἐποτρύνουσι μέλεσθαι.
προπρὸ δ' ἄρ' ὀφθαλμῶν ἔτι οἱ ἰνδάλλετο πάντα,
αὐτός θ' οἶος ἔην, οἴοισί τε φάρεσιν ἔστο,
οἷά τ' ἔειψ', ὡς θ' ἔζετ' ἐπὶ θρόνου, ὡς τε θύραζε 455
ἦεν: οὐδέ τιν' ἄλλον οἴσαστο πορφύρουσα
ἔμμεναι ἀνέρα τοῖον: ἐν οὔασι δ' αἰὲν ὀρώρει
αὐδὴ τε μῦθοί τε μελίφρονες, οὓς ἀγόρευσεν.
τάρβει δ' ἀμφ' αὐτῷ, μή μιν βόες ἦε καὶ αὐτὸς 460
Αἰήτης φθίσειεν: ὀδύρετο δ' ἠύτε πάμπαν
ἦδη τεθνεῖῶτα, τέρεν δέ οἱ ἀμφὶ παρεῖας
δάκρυον αἰνοτάτῳ ἐλέφ' ῥέε κηδοσύνησιν:
ἦκα δὲ μυρομένη λιγέως ἀνενεῖκατο μῦθον:
'τίπτε με δειλαίην τόδ' ἔχει ἄχος; εἴθ' ὄγε πάντων 465
φθίσειται ἠρώων προφερέστατος, εἴτε χερείων,
ἔρρέτω. ἦ μὲν ὄφελλεν ἀκήριος ἐξάλεασθαι.
ναὶ δὴ τοῦτό γε, πότνα θεὰ Περσηί, πέλοιτο,
οἴκαδε νοστήσειε φυγῶν μόρον: εἰ δέ μιν αἶσα
δημηθῆναι ὑπὸ βουσί, τόδε προπάροιθε δαεῖη,
οὔνεκεν οὐ οἱ ἔγωγε κακῆ ἐπαγαίομαι ἄτη.' 470
ἦ μὲν ἄρ' ὧς ἐόλητο νόον μελεδήμασι κούρη.
(Apolônio, *Argonáuticas*, III, versos 451-471)

At regina gravi iam dudum saucia cura
volnus alit venis, et caeco carpitur igni.
Multa viri virtus animo, multusque recursat
gentis honos: haerent infixi pectore voltus
verbaque, nec placidam membris dat cura quietem. 5
Postera Phoebea lustrabat lampade terras,
umentemque Aurora polo dimoverat umbram,
cum sic unanimam adloquitur male sana sororem:
"Anna soror, quae me suspensam insomnia terrent!
Quis novus hic nostris successit sedibus hospes, 10
quem sese ore ferens, quam forti pectore et armis!
Credo equidem, nec vana fides, genus esse deorum.
Degeneres animos timor arguit: heu, quibus ille
iactatus fatis! Quae bella exhausta canebat!
Si mihi non animo fixum immotumque sederet, 15
ne cui me vincolo vellem sociare iugali,
postquam primus amor deceptam morte fefellit;
si non pertaesum thalami taedaeque fuisset,
huic uni forsitan potui succumbere culpae.
(Virgílio, *Eneida*, IV, versos 1-19)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

II. Tito Lívio e Dionísio de Halicarnasso:

[6] Duplex inde fama est. Alii proelio victum Latinum pacem cum Aenea, deinde adfinitatem iunxisse tradunt: [7] alii, cum instructae acies constitissent, priusquam signa canerent processisse Latinum inter primores ducemque advenarum evocasse ad conloquium; percunctatum deinde qui mortales essent, unde aut quo casu profecti domo quidve quaerentes in agrum Laurentinum exissent, [8] postquam audierit multitudinem Troianos esse, ducem Aeneam, filium Anchisae et Veneris, cremata patria domo profugos sedem condendaeque urbi locum quaerere, et nobilitatem admiratum gentis virique et animum vel bello vel paci paratum, dextra data fidem futurae amicitiae sanxisse. [9] Inde foedus ictum inter duces, inter exercitus salutationem factam. Aeneam apud Latinum fuisse in hospitio; ibi Latinum apud penates deos domesticum publico adiunxisse foedus filia Aeneae in matrimonium data. [10] Ea res utique Troianis spem adfirmat tandem stabili certa que sede finiendi erroris. [11] Oppidum conduit; Aeneas ab nomine uxoris Lavinium appellat. Brevi stirpis quoque virilis ex novo matrimonio fuit, cui Ascanium parentes dixere nomen.

(Tito Lívio. Ab urbe condita. Livro I, 1, 6-11)

XLV. κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Τρῶες οἱ σὺν Αἰνεΐᾳ διαφυγόντες ἐξ Ἰλίου τῆς πόλεως ἀλούσης κατέσχον εἰς Λωρεντόν, αἰγιαλὸν Ἀβοριγίνων ἐπὶ τῷ Τυρρηρικῷ πελάγει κείμενον, οὐ πρόσω τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τεβέριος: λαβόντες δὲ παρὰ τῶν Ἀβοριγίνων χωρίον εἰς οἴκησιν καὶ ὅσα ἤξιον, πολίζονται μικρὸν ἀποσχόντες ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ λόφῳ τινὶ Λαουΐνιον ὄνομα τῇ πόλει θέμενοι. [2] ὀλίγῳ δ' ὕστερον χρόνῳ τὴν ἀρχαίαν ἀλλάξαντες ὀνομασίαν ἅμα τοῖς Ἀβοριγῖσιν ἀπὸ τοῦ βασιλέως τῆς χώρας Λατῖνοι ὠνομάσθησαν: καὶ μεταναστάντες ἐκ τοῦ Λαουΐνιου κοινῇ μετὰ τῶν ἐπιχωρίων μείζονα περιβάλλοντα πόλιν, ἣν Ἄλβαν ἐκάλεσαν, ἐξ ἧς ὀρμώμενοι πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας πόλεις ἔκτισαν τῶν κληθέντων Πρίσκων Λατίνων, ἐξ ὧν αἱ πλεῖσταί ἐτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦσαν οἰκούμεναι, [3] γενεαῖς δ' ὕστερον ἑκκαίδεκα μετὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν ἐκπέμψαντες ἀποικίαν εἰς τὸ Παλλάντιον τε καὶ τὴν Σατορνίαν, ἐνθα Πελοποννήσιοί τε καὶ Ἀρκάδες τὴν πρώτην οἴκησιν ἐποιήσαντο καὶ ἦν ἐτι ἐπ' αὐτῶν ζώπυρ' ἄττα περιλειπόμενα τοῦ παλαιοῦ γένους, οἰκίζουσι τοὺς τόπους περιλαβόντες τείχεσι τὸ Παλλάντιον, ὥστε λαβεῖν πόλεως σχῆμα τότε πρῶτον. τίθενται δὲ τῷ κτίσματι Ῥώμην ὄνομα ἀπὸ τοῦ στείλαντος τὴν ἀποικίαν Ῥωμύλου, ὃς ἦν ἕβδομος καὶ [4] δέκατος ἀπ' Αἰνεΐου γεγονώς.

(Dionísio de Halicarnasso. Das antiguidades romanas. Livro I, 45, 1-4)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

III. Teócritο e Virgílio:

οὐδὲν ποτ' τὸν ἔρωτα πεφύκει φάρμακον ἄλλο
Νικία οὐτ' ἔγχριστον, ἐμὶν δοκεῖ, οὐτ' ἐπίπαστον,
ἦ ταὶ Πιερίδες: κοῦφον δέ τι τοῦτο καὶ ἀδὺ
γίνετ' ἐπ' ἀνθρώποις, εὐρεῖν δ' οὐ ράδιον ἐστὶ.
5γινώσκειν δ' οἴμαί τυ καλῶς ἱατρὸν ἐόντα
καὶ ταῖς ἐννέα δὴ πεφιλάμενον ἔξοχα Μοῖσαις.
οὕτω γοῦν ράιστα διαῖγ' ὁ Κύκλωψ ὁ παρ' ἀμῖν,
ὠρχαῖος Πολύφαιμος, ὅκ' ἤρατο τᾶς Γαλατείας,
ἄρτι γενειάσδων περὶ τὸ στόμα τῶς κροτάφως τε.
10ἤρατο δ' οὐ μάλοις οὐδὲ ρόδῳ οὐδὲ κικίννοις,
ἀλλ' ὀρθαῖς μανίαις, ἀγεῖτο δὲ πάντα πάρεργα.
πολλάκι ταὶ ὄϊες ποτὶ ταῦλίον αὐταὶ ἀπῆνθον
χλωρᾶς ἐκ βοτάνης: ὁ δὲ τὴν Γαλάτειαν ἀεῖδων
αὐτόθ' ἐπ' αἰόνοσ κατατάκετο φυκιοέσσης
15ἐξ αὐοῦς, ἔχθιστον ἔχων ὑποκάρδιον ἔλκος
Κύπριδος ἐκ μεγάλας, τό οἱ ἦπατι πᾶξε βέλεμονν..
(Teócritο, Idílio XI, v.1-16)

Formosum pastor Corydon ardebat Alexim,
delicias domini, nec quid speraret habebat;
tantum inter densas, umbrosa cacumina, fagos
adsidue veniebat. Ibi haec incondita solus
5montibus et silvis studio iactabat inani:
O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas?
Nil nostri miserere? Mori me denique coges.
nunc etiam pecudes umbras et frigora captant;
nunc viridis etiam occultant spineta lacertos,
10Thestylis et rapido fessis messoribus aestu
alia serpyllumque herbas contundit olentis.
at mecum raucis, tua dum vestigia lustro,
sole sub ardenti resonant arbusta cicadis.
Nonne fuit satius tristis Amaryllidis iras
15atque superba pati fastidia, nonne Menalcan,
quam vis ille niger, quamvis tu candidus esses ?
o formose puer, nimium ne crede colori!
alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.
Despectus tibi sum, nec qui sim quaeris, Alexi,
20quam dives pecoris, nivei quam lactis abundans.
(Virgílio, Bucólicas, Écloga II, v.1-20)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

IV. Res Gestae:

[20] 1. Capitolium et Pompeium theatrum utrumque opus impensa grandi refeci sine ulla inscriptione nominis mei. 2. Rivos aquarum compluribus locis vetustate labentes refeci, et aquam quae Marcia appellatur duplicavi fonte novo in rivum eius inmisso. 3. Forum Iulium et basilicam quae fuit inter aedem Castoris et aedem Saturni, coepta profligataque opera a patre meo, perfeci et eandem basilicam consumptam incendio, ampliatio eius solo, sub titulo nominis filiorum meorum incohavi, et, si vivus non perfecissem, perfici ab heredibus meis iussi. 4. Duo et octoginta templa deum in urbe consul sextum ex auctoritate senatus refeci nullo praetermisso quod eo tempore refici debebat. 5. Consul septimum viam Flaminiam ab urbe Ariminum refeci pontesque omnes praeter Mulvium et Minucium.

(Res Gestae, 20, 1-5)

[20] 1. Καπιτώλιον καὶ τὸ Πομπηίου θέατρον ἑκάτερον τὸ ἔργον ἀναλώμασιν μεγίστοις ἐπεσκεύασα ἄνευ ἐπιγραφῆς τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος. 2. Ἀγωγὸς ὑδάτων ἐν πλείστοις τόποις τῆι παλαιότητι ὄλις θάνοντας ἐπεσκεύασα καὶ ὕδωρ τὸ καλούμενον Μάρκιον ἐδίπλωσα πηγὴν νέαν εἰς τὸ ῥεῖθρον αὐτοῦ ἐποχετεύσας. 3. Ἀγορὰν Ἰουλίαν καὶ βασιλικὴν τὴν μεταξὺ τοῦ τε ναοῦ τῶν Διοσκόρων καὶ τοῦ Κρόνου καταβεβλημένα ἔργα ὑπὸ τοῦ πατρός μου ἐτελείωσα καὶ τὴν αὐτὴν βασιλικὴν καυθεῖσαν ἐπὶ αὐξηθέντι ἐδάφει αὐτῆς ἐξ ἐπιγραφῆς ὀνόματος τῶν ἐμῶν υἱῶν ὑπερξάμην καὶ εἰ μὴ αὐτὸς τετελειώκοιμι, τελειωθῆναι ὑπὸ τῶν ἐμῶν κληρονόμων ἐπέταξα. 4. Δύο καὶ ὀγδοήκοντα ναοὺς ἐν τῆι πόλει ἕκτον ὑπατος δόγματι συνκλήτου ἐπεσκεύασα οὐδένα περιλιπών, ὃς ἐκείνῳ τῶι χρόνῳ ἐπισκευῆς ἐδειτο. 5. Ὑπατος ἔβδομον ὁδὸν Φλαμινίαν ἀπὸ Ῥώμης Ἀρίμινον γεφύρας τε τὰς ἐν αὐτῇ πάσας ἔξω δυεῖν τῶν μὴ ἐπιδεομένων ἐπισκευῆς ἐπόησα.

(Res Gestae, 20, 1-5)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

V. Platão e Cícero:

τί τὸ ὄν αἰεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γιγνόμενον μὲν αἰεί, ὄν δὲ οὐδέποτε; τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν, αἰεὶ κατὰ ταῦτ' ὄν, τὸ δ' αὖ δόξει μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστόν, γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὅντως δὲ οὐδέποτε ὄν. (Platão, Timeu, 27d-28a)

Quid est, quod semper sit neque ullum habeat ortum, et quod gignatur nec umquam sit? Quorum alterum intellegentia et ratione comprehenditur, quod unum atque idem semper est; alterum, quod adfert opinionem sensus rationis expertis, quod totum opinabile est, id gignitur et interit nec umquam esse vere potest. (Cícero, Timeu, seção 3)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

VI. Safo e Catulo:

φαίνεται μοι κῆνος ἴσος θεοῖσιν
ἔμμεν' ὄνηρ, ὅττις ἐνάντιός τοι
ἰσδάνει καὶ πλάσιον ἄδῃ φωνεί-
σας ὑπακούει
καὶ γελαίσας ἰμέροεν, τό μ' ἦ μὰν (5)
καρδίαν ἐν στήθεσιν ἐπτόαισεν,
ὡς γὰρ ἔς σ' ἴδω βρόχε' ὡς με φώναι-
σ' οὐδ' ἐν ἔτ' εἴκει,
ἀλλ' ἄκαν μὲν γλῶσσα †ἔαγε λέπτον
δ' αὐτίκα χρῶι πῦρ ὑπαδεδρόμηκεν, (10)
ὀππάτεσσι δ' οὐδ' ἐν ὄρημμ', ἐπιρρόμ-
βεισι δ' ἄκουαι,
†έκαδε μ' ἴδρωσ ψῦχος κακχέεται† τρόμος δὲ
παῖσαν ἄγρει, χλωροτέρα δὲ ποίας
ἔμμι, τεθνάκην δ' ὀλίγω 'πιδεύης (15)
φαίνομ' ἔμ' αὐται·
ἀλλὰ πὰν τόλματον ἐπεὶ †καὶ πένητα†
(SAPPHO, Fragmenta 31)

Ille mi par esse deo videtur,
ille, si fas est, superare divos,
qui sedens adversus identidem te
spectat et audit
dulce ridentem, misero quod omnis
eripit sensus mihi: nam simul te,
Lesbia, aspexi, nihil est super mi
* * * * *

lingua sed torpet, tenuis sub artus
flamma demanat, sonitu suo
tintinant aures gemina, teguntur
lumina nocte.
otium, Catulle, tibi molestum est:
otio exsultas nimiumque gestis:
otium et reges prius et beatas
perdidit urbes
(Caius Valerius Catullus, LI, ad Lesbiam)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

VII. Fedro e Esopo:

Πῆραι δύο

Προμητεὺς πλάσας ποτὲ ἀνθρώπους δύο πήρας ἐξ
αὐτῶν ἀπεκρέμασε, τὴν μὲν ἀλλοτρίων κακῶν, τὴν δὲ
ιδίων, καὶ τὴν μὲν τῶν ὀθνείων ἔμπροσθεν ἔταξε, τὴν δὲ
ἐτέραν ὀπισθεν ἀπήρτησεν. Ἐξ οὗ δὴ συνέβη τοὺς ἀνθρώπους
τὰ μὲν ἀλλότρια κακὰ ἐξ ἀπόπτου κατοπτάζεσθαι, τὰ
δὲ ἴδια μὴ προορᾶσθαι.

Τούτῳ τῷ λόγῳ χρῆσαιτο ἂν τις πρὸς ἄνδρα πολυπράγμονα,
ὅς ἐν τοῖς ἑαυτοῦ πράγμασι τυφλώτων τῶν μηδὲν
προσηκόντων κήδεται.

(ÉSOPE. *Fables*. "Πῆραι δύο", 303. Les Belles Lettres, Paris: 2018)

De Vitiis Hominum

Peras imposuit Iuppiter nobis duas:
propriis repletam uitiiis post tergum dedit,
alienis ante pectus suspendit grauem.

Hac re uidere nostra mala non possumus;
alii simul delinquunt, censores sumus.

(PHÈDRE. *Fables*. "De Vitiis Hominum", L. IV, 10. Les Belles Lettres, Paris: 2009)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

VIII. Eurípedes e Sêneca:

πατήρ ἀφείλετ' ὃ γλυκεῖα προσβολή,
ὃ μάλθακός χρώς πνεῦμά θ' ἥδιστον τέκνων.
χωρεῖτε χωρεῖτ'· οὐκέτ' εἰμὶ προσβλέπειν
οἷα τε †πρὸς ὑμᾶς† ἀλλὰ νικῶμαι κακοῖς.
καὶ μανθάνω μὲν οἷα τολμήσω κακά,
θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων,
ὅσπερ μεγίστων αἴτιος κακῶν βροτοῖς.
(Eurípedes, Medeia, v.1074-80)

Quid, anime, titubas? ora quid lacrimae rigant
variamque nunc huc ira, nunc illuc amor
diducit? anceps aestus incertam rapit;
ut saeva rapidi bella cum venti gerunt
utrimque fluctus maria discordes agunt
dubiumque fervet pelagus, haut aliter meum
cor fluctuatur. ira pietatem fugat
iramque pietas— cede pietati, dolor.
(Sêneca, Medeia, v.937-944)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

IX. Homero e Virgílio:

νήα μὲν ἔνθ' ἐλθόντες ἐκέλαμεν, ἐκ δὲ τὰ μῆλα
εἰλόμεθ': αὐτοὶ δ' αὖτε παρὰ ρόον Ὠκεανοῖο
ἦομεν, ὄφρ' ἐς χῶρον ἀφικόμεθ', ὃν φράσε Κίρκη.
ἔνθ' ἱερήια μὲν Περιμήδης Εὐρύλοχός τε
ἔσχον: ἐγὼ δ' ἄορ ὄξυ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
βόθρον ὄρυξ' ὄσσον τε πυγούσιον ἔνθα καὶ ἔνθα,
ἀμφ' αὐτῷ δὲ χοὴν χεόμην πᾶσιν νεκύεσσι,
πρῶτα μελικρήτῳ, μετέπειτα δὲ ἡδέϊ οἴνῳ,
τὸ τρίτον αὖθ' ὕδατι: ἐπὶ δ' ἄλφιστα λευκὰ πάλυνον.
πολλὰ δὲ γουνούμην νεκύων ἀμενηνὰ κάρηνα,
ἐλθὼν εἰς Ἰθάκην στεῖραν βοῦν, ἧ τις ἀρίστη,
ρέξειν ἐν μεγάροισι πυρὴν τ' ἐμπλησέμεν ἐσθλῶν,
Τειρεσίη δ' ἀπάνευθεν οἶν ἱερευσέμεν οἴῳ
παμμέλαν', ὃς μήλοισι μεταπρέπει ἡμετέροισι.
τοὺς δ' ἐπεὶ εὐχλωῆσι λιτῆσί τε, ἔθνεα νεκρῶν,
ἐλλισάμην, τὰ δὲ μῆλα λαβῶν ἀπεδειροτόμησα
ἐς βόθρον, ῥέε δ' αἶμα κελαινεφές: αἱ δ' ἀγέροντο
ψυχαὶ ὑπὲξ Ἐρέβους νεκύων κατατεθνηώτων.
(Homero, Odisseia, XI, v.20-37)

Spelunca alta fuit vastoque immanis hiatus,
scrupea, tuta lacu nigro nemorumque tenebris,
quam super haud ullae poterant impune volantes
tendere iter pennis—talibus sese halitus atris
faucibus effundens supera ad convexa ferebat:
unde locum Graei dixerunt nomine Aornon.
quattuor hic primum nigrantis terga iuencos
constituit, frontique invergit vina sacerdos;
et summas carpens media inter cornua saetas
ignibus imponit sacris, libamina prima,
voce vocans Hecaten, Caeloque Ereboque potentem.
Supponunt alii cultros, tepidumque cruorem
suscipiunt pateris. Ipse atri velleris agnam
Aeneas matri Eumenidum magnaеque sorori
ense ferit, sterilemque tibi. Proserpina, vaccam.
Tum Stygio regi nocturnas inchoat aras,
et solida imponit taurorum viscera flammis,
pingue superque oleum infundens ardentibus extis.
(Eneida, Virgílio, VI, v.237-254)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

X. Hesíodo e Ovídio:

χρύσειον μὲν πρῶτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
ἀθάνατοι ποίησαν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.
οἳ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὄτ' οὐρανῶ ἔμβασιλευεν:
ὥστε θεοὶ δ' ἔζων ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος: οὐδέ τι δειλὸν
γῆρας ἐπῆν, αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἔκτοσθεν ἀπάντων:
θνησκον δ' ὥσθ' ὕπνω δεδμημένοι: ἐσθλὰ δὲ πάντα
τοῖσιν ἔην: καρπὸν δ' ἔφερε ζεῖδωρος ἄρουρα
αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον: οἳ δ' ἔθειλημοὶ
ἦσυχον ἔργ' ἐνέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.
ἄφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσιν.
αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τοῦτο γένος κατὰ γαῖ' ἐκάλυψε,—
τοὶ μὲν δαίμονες ἀγνοὶ ἐπιχθόνιοι καλέονται
ἐσθλοί, ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
οἳ ῥα φυλάσσουσιν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα
ἡέρα ἐσάμενοι πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν,
πλουτοδόται: καὶ τοῦτο γέρας βασιλῆιον ἔσχον—,
(Hesíodo, Trabalhos e Dias, v.109-126)

Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo,
sponte sua, sine lege fidem rectumque colebat.
Poena metusque aberant, nec verba minantia fixo
aere legebantur, nec supplex turba timebat
iudicis ora sui, sed erant sine vindice tuti.
Nondum caesa suis, peregrinum ut viseret orbem,
montibus in liquidas pinus descenderat undas,
nullaque mortales praeter sua litora norant.
Nondum praecipites cingebant oppida fossae;
non tuba directi, non aeris cornua flexi,
non galeae, non ensis erat: sine militis usu
mollia securae peragebant otia gentes.
ipsa quoque immunis rastroque intacta nec ullis
saucia vomeribus per se dabat omnia tellus;
contentique cibus nullo cogente creatis
arbutos fetus montanaque fraga legebant
cornaque et in duris haerentia mora rubetis
et quae deciderant patula Iovis arbore glandes.
Ver erat aeternum, placidique tepentibus auris
mulcebant zephyri natos sine semine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat,
nec renovatus ager gravidis canebar aristis;
flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant,
flavaque de viridi stillabant ilice mella.
(Ovídio, Metamorfoses, v.89-112)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

Referências:

Apolônio e Virgílio: Apolônio, *Argonáuticas*, III, versos 451-471; Virgílio, *Eneida*, IV, versos 1-19.

Tito Lívio e Dionísio de Halicarnasso: Tito Lívio, *Ab urbe condita*. Livro I, 1, 6-11; Dionísio de Halicarnasso. *Das antiguidades romanas*. Livro I, 45, 1-4.

Teócrito e Virgílio: Teócrito, *Idílio XI*, v.1-16; Virgílio, *Bucólicas*, *Écloga II*, v.1-20.

Res Gestae: *Res Gestae*, 20, 1-5 (Latim); *Res Gestae*, 20, 1-5 (Grego)

Platão e Cícero: Platão, *Timeu*, 27d-28a; Cícero, *Timeu*, seção 3

Safo e Catulo: SAPPHO, *Fragmenta 31*; Caius Valerius Catullus, *LI, ad Lesbiam*

Fedro e Esopo: PHÈDRE. *Fables*. "De Vitiis Hominum", L. IV, 10. Les Belles Lettres, Paris: 2009; ÉSOPE. *Fables*. "Πῆραι δύο", 303. Les Belles Lettres, Paris: 2018.

Eurípedes e Sêneca: Eurípedes, *Medeia*, v.1074-80; Sêneca, *Medeia*, v.937-944.

Homero e Virgílio: Homero, *Odisseia*, XI, v.20-37; *Eneida*, Virgílio, VI, v.237-254.

Hesíodo e Ovídio: Hesíodo, *Trabalhos e Dias*, v.109-126; Ovídio, *Metamorfoses*, v.89-112.